

Thomas Redl

Zahteva po helikopterju

Helikopter za ministra.

Na priporočilo svojega osebnega tajnika zahteva minister helikopter. Njegov osebni tajnik stopi v stik z odgovornim šefom oddelka, ki telefonira vodji pristojnega delovnega mesta. Helikopter za ministra. Po pregledu službenega seznama ukaže vodja pristojnega delovnega mesta pilotu, naj ima ob določeni uri stroj pripravljen za vzlet.

Letala noče, nobenega reaktivca. Ne bo pristal daleč in na kraj dogajanja prišel šele z avtom. Zahteva helikopter; stroj, čigar lastnosti in videz v svoji okorni tehniki skoraj ne dajejo videza hitrosti, količine v časovni enoti premagane razdalje, pač pa mnogo bolj direktnosti, ki je odločilna; tako kot pride iz ene sobe v drugo, bo v njihovem krogu, medtem ko bodo listi rotorja še mršili frizure in bo on držal robove svojega plašča; in iz njihove sredine bo odposlan.

Kaj je navedlo ministra, da je sledil priporočilu svojega osebnega tajnika in da so se mu zardeli nezadostni tako njegovi krajevni agenti kot tudi obstoječa telekomunikacijska sredstva?

M., delavec, se je v naglici premaknil.

Petkrat tedensko je M. vsakič po osem ur zaposlen v tovarni.

On in žena, gospa M., morata vstajati, da preskrbita tri otroke, hčeri in sina.

Ti ne štejejo, je nekoč M-u dejal neki drug delavec, za moj novi avto se tudi nihče ne zmeni.

Imeti predstavo ne zadošča, zakaj kdo si ničesar ne predstavlja; biti prizadet ne zadošča, kajti vsakdo je od nečesa prizadet. M. je prizadet in ima predstavo in ker zdaj ve za zahtevano mero, ni neumen. Poskuša, da bi temu, kar si misli, spremenil položaj in dal predstavo, ki zadene.

Kaj je bilo to, kar je zdaj M-a, ki mu še nihče ni dejal, da je prav tak kot je, domišljjav, čigar preprostost je vedno naletela na odobravanje prijateljev in mu pripomogla do oskrbnitstva v stanovanjskem naselju, pripeljalo do tega, da se je prikriil? Premakniti se zoper pezo svojega velikega gospodinjstva in v naglici.

Ne takoj.

Zakaj odkar je med razglednicami našel pismo, ki ga je poslal sin, so minili že štirje dnevi. Ker je prišla kuverta od daleč, je kartice brezbrizno predal ženi in najprej odprl kuvertu, v kateri je bil članek iz časopisa regije, v kateri je sin napisal pismo in prevedel članek.

Petek.

Težko je dobiti pravo hrano, piše, je dejal M. Tedaj vidi, kako sem ga razvadila, je rekla žena, mlajši hčeri je tam, kjer je, zelo všeč.

Koncu naproti.

M. je sédel. Lahko bi bil tudi hodil, morda pač znotraj zidov ali šele zares zunaj hiše, potem bi se počutil kot brez cilja (skrit ali prost bi se počutil tako), občutja, ki so vsa skupaj bila preveč intenzivna, prišlo je le do tega, da je spremenil položaj telesa, ko je stal. Zatorej je sédel in med stenami dnevne sobe gledal skozi odprta vrata, skozi kuhinjo, skozi okno ven med veje. In čeravno bi bil mogel svoje misli izraziti tudi glasno, je molčal, v nasprotnem primeru bi žena mislila, da jo je nagovoril in bi mu na njegove misli, ki bi se ob tem sprostile, zagotovo razločno odgovorila — preobilica, ki se jo je bilo v vsakem primeru izogniti, kajti mero njegovega dosedanjega položaja je pravkar napolnilo sporočilo v sinovem pismu.

Tresk.

M. je iskal obešalnik za svoje misli; ko je mislil, zdaj si zadet, je prvič začutil neko oporo in se je jezil. Še v postelji ga je jezil nadvse skrben in sočuten način, s katerim mu je sin poskušal približati dejstva, ki jih je vseboval članek. Podložniki so bili veseli, da imajo kneza v bližini in če so mu hoteli pokazati svojo dobro voljo, so tako imeli več priložnosti, da ga ljubijo ali da se ga bojijo.

Niccoló Machiavelli, preveden v nemščino.

M. ni bral spisov v XVI. stoletju umrlega Florentinca in ker nanj ni gledal kot na cilj svojih predstav, ni poklical ministra, ki onih spisov tudi ni bral. Kot pravi njegov rek: Priljubljen bo, kdor bo razum imel in ga iskal — če bi ga nekdo obdolžil brezobzirnosti, bi bil pregloboko užaloščen, ker bi bil nerazumljen. Zatorej je bil hvaležen M-u, da se je premaknil, da se je v naglici premaknil in je po drugi strani preklel svojega osebnega tajnika, čigar argumenti so bili pač pretehtani, da ga je spodbudil, naj se premakne s helikopterjem, ni pa se pri tem nihče oziral na želodčne krče, ki so ga zdaj čakali.

M. pa še sploh ni kazal kakšne naglice, čisto mirno, povsem brezbrizno glede ministra, ki mora konec tedna prebiti sam z ženo, gospo ministrico, je šel po gospodinjskih opravkih. Da, M. je po teh opravkih šel, zlasti da bi ženi in starejši hčeri prikrl, da je v hiši kaj narobe, sicer bi ga vprašali, če je kaj narobe, saj gre po teh opravkih vselej ob koncih tedna. Na sina se ni več jezil. Dovolj se je najezil, kot se je najezil vedno po tem, ko se je dal ujeziti, dokler se ni več jezil. Če mu je ostalo kaj moči, se je kmalu zatem ujezil, da se je dal ujeziti.

Tokrat pa se je takoj osredotočil na poročilo, v katerem ni našel osnove ne za veselje ne za jezo. Tako je sedel na stopnišču, kot bi se nič ne zgodilo, kot da nista niti sel niti sporočilo vstopila v njegovo zavest, in je znova privil drog, ki vpenja preprogo. Potem je sedel na prostor med ženo in starejšo hčerjo k juhi z rezanci, ki jo je jedel iz krožnika, v katerega mu je potem žena postregla govedino s fižolom. Še preden je šel ven na vrt, je spil vinjak. Medtem pa je M. opazil, da ni izrekel nobene besede, odkar je pred zajtrkom dejal, da gre po časopis. Da bi se pri ženi in hčeri izognil vtisu, da zato, da bi mu ne bilo treba česa reči, tiči v delu, ki ga ni nujno opraviti danes, ker, kot bi utegnili sklepati, skriva neizrekljivo, se mu je zazdelo s tem v zvezi najpreprosteje, da medtem, ko vstaja, reče horuk. Nato je k temu še trdo odložil kozarec in tudi žena in starejša hči sta se dvignili: horuk.

Da je bilo tako ženo kot starejšo hčer tako lahko preslepiti in ju ne zmotiti v njuni vsakdanjosti, ga je napolnilo z gotovostjo, zadovoljstvom in s srečo. Jutri bo med zajtrkom prebral glavni večerni televizijski program na zadnji strani časopisa in gledal bo, da bo po kosilu ležal poleg njega, v kotu klopi, da bi ga opazil, ko se bo dvignil.

Ovinek. Ovinek in odcep.

M. je šel gor, v sinovo sobo, se obrnil in šel ven na vrt. Na vrtu je bila uta. Ker je bil gotov glede ženine in hčérine navade, ki sta jo imeli po kosilu, je pustil vrata ute odprta, ko je na delovno mizo položil izrezek in dvojezični slovar. Da se je vedel kot idiot, je pač opazil. Da se je skril v uto kot pred več kot dvajsetimi leti svojim staršem. Toda od začetka naprej je šlo za istočasnost dogodkov, zaradi česar se je čutil prisiljenega v to. Konec tedna je bil zanj konec tedna; tudi za njegove prijatelje je bil konec tedna nekaj posebnega — pisma s takšno vsebino ni shranil, da bi bil z njim ob koncu tedna sam.

Besedo za besedo je M. kontroliral prevod članka, če sin v svojem usmiljenju ni napravil kakšne napake, ki bi vsako nadaljnjo misel popeljala v zablodo. Prevod je bil brez napak. S tem je izginila nada, ki jo je gojil M., da se bo potem, ko bo odkril napako, iz popravka končno samo prikazalo upanje, ki ga je M. iskal. Toda bil je v zagonu in zdaj je obstal na mestu; M. ni vedel, kateri korak naj sledi kot naslednji. Da bi samo posledico postavil pod vprašaj, mu je bilo neprijetno — potreboval bi svoj zagon, da bi izrezek preobrnil. Če se izkaže za upravičeno, da koncern »Mansdorff« zbeži pred 16500 zoper njega uvedenimi postopki in 32000 nadaljnjimi, ki jih je kmalu pričakovati, pod varstvom paragrafov stečajnega reda, tako da bi bili vsi postopki ustavljeni in da bi tudi zahteve po nadomestilu škode iz že izšlih se sodb ne bile več izpolnjene, potem tudi mojih 550 strank nič ne dobi in ne more ničesar plačati in jaz bi moral naznaniti stečaj

svoje pisarne, je pojasnjeval odvetnik, ki ima nastavljenih petindvajset sodelavcev.

To je bil ovinek. Kaj je bilo videti za tem? Podatki v sinovem pismu so bili v preprostem odnosu Če-tedaj, pri čemer je ostalo odprto, ali gre pri Če-ju, čigar posledice so pripravile sina do usmiljenja, sploh za področje, kjer bi bilo najti M-a. V tej zgodbi, ki je temeljila na pravu, pa je za tožnike ostajal položaj enak, ne glede na to, kateri položaj je zavzela tožena stranka: oni s svojo tožbo ne bodo uspeli, morali bodo odstopiti. Morajo določiti svoj položaj, če je vse zgolj še vprašanje obsega. Sedaj je M. vedel, čemu se je ubijal in se vedel kot idiot. Spet je spoznal položaj in zavzel stališče.

Izzivalčev sel stopi pred izzvanega, prebere svojo poslanico in skupaj z njegovo poslanico ga zavrnejo; kar pa je zapisano, stalno nekako pušča za seboj: pergamentni zvitek, strgan list papirja, z nožem pritrjen na les, komisarjevo posetnico, tako da izzvani to najde in mu je v ignoranci zaprta pot nazaj. Izzvanemu je odprta pot k spoznanju, pa najsi bodo upanja na zmago še tako negotova; drugokrat pa je zanj gotovost podložništvo in to, da je preziran. V članku, ki mu ga je poslal sin, so bile podčrtane vrstice, ki jih je prevedel sin. V soboto, kmalu po 20. uri, je za M-a prišlo tako daleč. M. je bil sinu hvaležen, da je članek poslal. Zdaj se je v M-ovih merilih spet napravil prostor, vendar ne tolikšen, da bi govoril z ženo in s starejšo hčerjo. Hvaležen je bil tudi drugemu delavcu, ki je takrat dejal še naprej: Oče šestih otrok bi bil tedaj dolžan odslužiti samo polovico tvojega časa v tovarni.

Pripetljaj, ki se je zgodil v nedeljo.

Najmanj sto dvainosemdeset dni izmed 365-ih ne oddajajo zanimivega programa, je rekla starejša hči po kosilu, kaj je danes na tem tako čudnega?

M-u je bilo na jeziku, da bi na to vseeno odgovoril. Z očmi na poslovnem koledarju je v ponedeljek minister, še kar brez M-ovega premika, da bi si priskrbel široko polje, videl, da je sedaj spet na njem, da seje razumevanje, medtem ko je nepravčnosti prepredil, da bi prebogato žela ljubezen. Spričo nepravčnosti je treba čustva skrivati, bi dejal njegov osebni tajnik. Toda njegov osebni tajnik se je jezil v ministri pred sobi kot vsakič, ko sta se z ministrom po kratkem obdobju ločitve spet srečala. Njegov osebni tajnik je absolviral visokošolske študije.

Dolžnost podložnikov do suverena traja le tako dolgo, dokler jih lahko na osnovi svoje moči štiti, dlje pa ne; to je ministrov osebni tajnik prebral pri Thomasu Hobbesu, Angležu, ki je živel v XVII. stoletju, in mu je pritrdil. Slej ko prej se je strinjal s temi trditvami in poskusil jim je prilagoditi strategije, ki jih je kot je bila njegova naloga pripravil ministru za njegove ministrske dejavnosti. Mini-

strovega osebnega tajnika, ki je bil ministrov osebni tajnik šele nekaj mesecev, je jezilo, da minister pri tem ne stopi niti za korak bliže k njemu, da se celo odmika, da bi prepustil svojemu osebnemu tajniku svoj položaj in da bi ga potem, s stavkom, ki prevlada, spet odrinil, končno pa bi se le strinjal s predlogi in se mu zanje še zahvalil. Potem je bil minister zanj omejena vreča mesa, ker pa ni hotel dobiti prebavnih motenj, kakršne je imel minister, se je spet nehal jeziti.

Navsezadnje se je M-ov načrt za ponedeljek dalo povzeti v obrazcu: Kdor je pravočasno pokonci, se da lahko svojim pogojem odkupiti, kar bi kasneje nenadomestljivo zamudil. Sinovo pismo s člankom je stlačil v enega od zadnjih žepov svojega overalla, kjer ga je čutil.

Delavski svet.

Popoldne, kajti popoldne je delavski svet gotovo dosegljiv, je hotel M. oditi na delavski svet.

Naglica I.

Po merilih, do katerih se je v svojih spoznanjih dokopal M., je imel delavski svet v tej veliki tovarni čisto zadosti skrbi. Ker si je bil v svesti lastne nesposobnosti, da bi svoj načrt predstavil mirno in od začetka lepo urejeno, je, zanašajoč se na svoj dosedanji dolgoletni ugled skromnega, urejenega družinskega očeta, izbral bliskovito naglico, v kakršni naj bi se pojavil pred delavskim svetom.

Naglica II.

Vetru iz enega kraja v drugega ni treba hiteti, naenkrat je tu. M. pa se je začel spotikati. Da ne bi napravil preveč silovitega vtisa, ki bi nezgrešljivo dopolnil dosedanjega, vtis družinskega očeta, tako da bi se zdel kot nekdo, ki ne more hoditi, je upočasnil korak.

Minister ni sledil knjigam, marveč svojemu instinktu kot kakšna žival, je rekel njegov osebni tajnik, ko se je navadil, da je ob torških vedno po telefonu govoril tako z direktorji kot tudi z delavskimi sveti različnih podjetij. Rad si je dal poročati o tem, da tudi znanstveniki zastopajo mnenje: Ljubezem ne funkcionira niti sama po sebi niti kot enosmerna ulica. Za delavski svet, ki ga je M. obiskal, je bila ta telefoniada prava muka. Na delavskem svetu so poznali ministre želje, sami pa niso želeli česa posebnega; tajnik si je želel poročati o tem, česar ni mogel urediti sam, pa si je minister želel urediti. Da bi mu tokrat ustregli, so omenili podatke, ki jim jih je predložil M., in se zbal, da bo minister potem načrt odložil, načrt, ki jim ga je predstavil M.

Da je razočaran; minister je bil žalosten, počutil se je izključnega, ker ga je delavski svet hotel prikrajšati za dejstva iz M-ovega načrta, minister pa je zdaj obljubil, da se bo zanj zavzel. Zgodaj takoj naslednjega dne bo minister delavskemu svetu sporočil, katerih priprav se je treba lotiti in kdaj. Ker na delavskem svetu ne čutijo pred

ministrom nobene krivde, kakršno pač je stanje občutij, ne bodo ničesar opazili, čeravno slutijo, da jih je minister ponižal:

Samo po sebi umevno.

V sredo se je jezil M. Zato, ker je bil prikrajšan za pol ure odmora v kantini, jezil se je tudi na delavski svet, ki nima fiksnih odmorov, ki zvrča krivdo na ministra, na katerega se M. jezi, ker je zahteval izrecno njegovo, M-ovo prisotnost. S tem je bila njegova mera polna, tako da ni mogel drugega, kot da se jezi še nase.

Minister je v sredo videl, da ima pot prosto in da lahko ob pol dvanajstih pristane pred upravno zgradbo tovarne, v kateri je zaposlen M., delavec, ki se je v naglici premaknil. Obesil je svoj plašč, je opazil ministrov osebni tajnik, ko je svojega vzel z obešalnika in zapustil pisarno, da bi šel k mizi; najprej je bil začuden, potem se je razveselil.

Prevedel Václav Jarm